Pärnu Postimees

18. aastakäik.
Ilmub igal äripäewal.

„Pärnu Postimehe“ toimetus Wallimanni t. 2, talitus Rüütli tän. nr. 51 (end. A. Toomi raamatukpl. ruumes).
Aadress: „Pärnu Postimees“, Pärnus (postkast 33).
Toimetuse könetunnid: kella 11—1 ja 4—6.
Toimetuse könetraat nr. 19.
Talituse „ nr. 216.

Üksik nummer 5 marka.

„Pärnu Postimehe“ tellimiste hinnad:

1 kuu postiga 120 marka,	postita 105 marka.	
2 kuud „ 240 „	„ 210 „	
3 „ „ 360 „	„ 315 „	

Wäljamaale 350 mk. kuus.
Kuulutuste weeru millimeeter 4 marka, teksti keskel 10 mk.

Nr. 100. Pühapäewal, 4 mail 1924 a. Nr. 100.

Maakonnanõukogu järjekorraline koosolek 2 mail.

Koosoleku algus on kella 9 peale määratud, kuid sellega wõidakse algust teha kalles kell pool 11.

Esimesena tuleb harutusele maakonnawalitsuse liigete arwu kindlaks määramine.

Mn. Gustawson teeb ettepaneku neljaliikmelisi maakonnawalitsust moodustada, misjugune ettepanek põllumeeste erapooletusel läbikukub. Nähtawasti ei taha põllumehed sarnase wäheliikmelise maakonnawalitsusega leppida, ja oleks ainult sel juhtumisel nõus pahema poolega ühist maakonnawalitsust moodustama, kui see wiie- wõi kuueliikmeline saaks — tähendab, ainult sel juhtumisel, kui wõimalikult rohkem oma mehi kohtadele jääks. Muidugi sünnib sarnane wiie-kuueliikmeline maakonnawalitsuse moodustamine wähemate ametnikkude lahtilaskmise tähe all. Selleks aga, et maakonnawalitsuse wäljaminekuid kahe liigse nõuniku koha soetamisega — wähemate ametnikkude lahtilaskmisega tasakaalu wiia, tuleks wabastada maakonnawalitsuse teenistusest umbes 5 kuni 6 wilunud ametnikku ja ainult selleks, et nende asemele oma mehi upitada, kes maakonnale aastas — palk, päewa- ja söidurahad ühesarwatud — umbes poole miljoni wõrra wäljaminekuid juure tooks, kuna nende kui kantseleilikult wilumatute töötõime aga selle juures küsitawaks jääb? Samuti jääb küsitawaks sarnasel juhtumisel ka maakonnawalitsuse asjaajamise korralikkus.

Kui senini on maadeldud ainult kohtade pärast, siis on see täiesti lubamatu nähtus, millega arusaadawalt üksi walija leppida ei saa ja sellest edaspidi oma järeldust teeb.

Maakonna asjaajamine kannatab aga tuntawalt sarnase polititilise märatsemise all, nagu seda eelmisegi maakonnanõukogu ajal, kes kuulsaks üle kogu maakonna oli saanud oma kroonitise kritsi tagajärjel.

Nüüd, tagant järele, alles tulewad ilmsiks sarnaste polititiliste wigurdamiste tagajärjed, nagu me seda näeme Polli asjus, kus sellekohane rewisjoni kommisjon otsekohe teatab, et Polli majapidamise tagurpidi minekus ka maakonnanõukogu süüdi on, seesama nõukogu, kes otsuse tegi Polli omawoliliste summade tarwitajaid ja ebaseaduslikkude laenude tegijaid wastutusele wõtta. Istuwad ju praegugi maakonnanõukogus nagu siis M. Laarmännid, Poolid, Gustawsonid ja teised.

Et maakonnanõukogu moodustamisest midagi wälja ei tulnud, tehakse waheaeg kuni kella 12.

Kell 12 algab koosolek uuesti. Seekord ründab nõukogu kerwe päewa.

Polli imede maal.

Kõigepäält kannab ette Polli asjade rewideerimise akti rewisjoni kommisjoni liige Janson. Nagu ettekandest selgub, on Pollis sündinud asju, millest üksi aru ei saa. Mõisawalitsejad on omapead raha wäljaannud ja on sellejuures igajugustest normidest üle astunud, misjugune asjaolu rewisjoni kommisjonile iseäranis silma on torganud mõisatöölistele palkade maksmise juures.

On tehtud ligi poolteist korda rohkem päewatööliste päewi, kui see ettendatud. Ka on kooli ja mõisa wahekord äärmiselt selguseta ja segane. Hobuseid on kool mõisalt wõtnud kõige kibedamal tööajal. Wilnawabrik on tööstanud ilma mingisuguse eelarweta. Mõisa majapidamine on oskamatult ja lohakalt peetud jne. jne.

Ühesõnaga, Pollis pole üksi asi korras.

Praegu on Pollis hobused nii kehwad, et nendega kewadest põllutööd ära teha ei saa, jääb üle, kas uusi hobuseid juure osta wõi traktor muretseda.

Et majapidamist weel kuidagigi jätkata otsustakse Polli mõisale endise 366.000 marga lisaks weel määrata 335.000 marka krediiti.

Mis aga üldse Polli mõisa majapidamisesse puutub, siis on see peale muude ebaseaduslikkude wõtete käinud wähjakäiku. Kui Polli mõisa ülewõtmise algul sääl 4 miljoni eest warandust olnud, siis oli see kahanenud 1. jaan. 1922 a. juba 2 miljoni peale, kuna nüüd Polli inwentaari rewisjoni kommisjon ainult 1 miljoni 600.000 marga peale on hinnanud.

Pikemate ja mitmekülgsete waieluste ja seletuste järele wõetakse järgmine otsus wastu: Polli põllutööskooli küsimust selgitawat kommisjoni kohustada äärmiselt selgitama nende kahjude summa, mis maakond kannab üle eelarwe wäljaantud summade tarwitamise ja ebaseaduslikult tehtud laenude ning nende äratarwitamise tagajärjel, tarbekorral esinedes ettepanekuga wõtta süüdlased wastutusele, seniks aga Polli põllutööskooli majapidamise 1922/23 aasta aruanne wastu wõtmata jätta. Wajaduse korral wõib kommisjon töödest osawõtma kutsuda eksperdid.

Põllutööskooli asjus otsustakse maakonnawalitsust wolitada ministeeriumiga läbirääkimisse astuda kooli üleandmise asjus ühes wõlgadega.

Sellega on terwe päew Polli põllumeeste koolitalu aruannete mittekinnitamise ja majapidamise korraldamise küsimuse peale ärakulutatud. Et sellega päewakord läbi, satub nõukogu äärmiselt abitusse seisukorda.

Tekib küsimus, kas üldse on õigus nõukogul enesel erakorralisi maakonnanõukogu koosolekut kokkukutsuda, misjugune aga ilmtingimata wajalik hommikul läbikukkund päewakorra punktide uuesti arutamiseks, s. o. maakonnawalitsuse liigete arwu määramiseks ja maakonnawalitsuse moodustamiseks. Wõetakse wastu otsus teisel päewal uuesti kokkutulla erakorraliseks koosolekuks.

Sellega lõppes ka koosolek, et teisel päewal jälle uuesti otsast pääle alata ja nii igawesti janditada maakonna kulul.

Kohutaw õnnetus sadamas.

Kolm inimest silmapilkselt surma saanud, hulk haawatuid.

Majadel aknad purustatud. Õnnetuse põhjuseks miini löhkemine.

Kogu Pärnu elas eile üle ühe hirmsama silmapilgu, mis linna wiimaste aastate jooksul on tabanud ja mis nõtpea pärnulastel ei ununе. Inimesed, kes kohe peale miini löhkemise õnnetuse kohale ruttasid, said õudsema pildi tunnistajateks. Sadam sild oli üle külwatud raua- ja puutükkidega, millede wahel werised inimesed lamasid. Mõned neist olid juba surnud, teised hoigasid raskesti. Jõgi oli löhkemispaiga läheduses puutükkidega täidetud. Kõneldi, et kaht mütsi wee peal nähtud, kas mõni wees surma leidis, pole seni weel teada. Kohalewõtanute abil toimetati surnud ja haawatud haigemajja.

Õnnetuse tekkimise kohta

kõneldi lähedalolejate poolt järgmisi: juba tükk aega enne õnnetuse silmapilku s. o. enne kella kolmweerand nelja nähtud sadamasillale juba mõõdunud sügisel asetatud kaht miini põlewat ja suitsewat, millede ümber poisikesed askeldanud, kuid teades ja arwamises olles, et sarnasele awalikule kohale lahtiselt jätetud miinid täiesti hädaohutud on, pole põõratud selle peale tähelepanu.

Lähedaloleva pukstirlaewa „Trikst“ meister oli tahtnud miini minna kustutama, kuid silmapilgul, kui ta weepangiga läbenenud, plahwatanud miinis midagi, ajades tuld ja suitsu wälja. Äranähes, et asi hädaohtlik, rutanud tema minema, jättes miini saatuse hooleks. Waewalt olnud ta aga laewas, kui kole plahwatus tema ja mitu kaaslast laewalaele pikali paisanud. Üleskarates jooksnud nad õnnetuse kohale, mis surnute ja haawatutega täidetud olnud.

Plahwatus on nõrgwõrd tugew olnud, et mitte ainult lähedalolewate majade aknaklaasid purustatud pole, waid seda isegi Rüütli ja Wee tänawatel, Wana-Pärnus ja mujal. Ka on mitmedki suurel sillal ja Wee tänawal plahwatuse tagajärjel maha paisatud. Plahwatuse kohal on Päästeselts ladu hoone täiesti purustatud, samuti ka pukstirlaew Pärnu s. k. nr. 1, mis paranduseks kaldal oli. Osa sadamasillalt on palgid lahti kistud ja suur auk maa sees, miinide seisupaigal. Sadama silla ääres seiswal raudpraamil on kagi täiesti purustatud ja raudne kere auke täis. Üks miinidest on lennanud üle wallikraawi Feofanowi maja hoowi ja sääl puukuuri ees peatama jäänud, kellegile wiga sünnitamata. Plahwatuse silmapilgul on tähendatud maja omanik katust törwanud ja näinud kui mingisugune must asi sadamast õhku tõusnud, millele weidi hiljem plahwatus järgnenud. Majal on aknaklaasid täiesti purustatud, lillepotid akendelt ja pildid seintelt maha paisatud.

Kuuldawasti olewat kaks poisikest tule miinidesse teinud.

Silmapilkset surma

on saanud endise Grimmi nüüdse Löwi apteegi kojamehe poeg August Jakobson, kellel surmaw haaw peas ja kõhus, Supeluse tänaw nr. 11 elutsew Balti nahatöökoja ragamatupidaja Ruubeli 15 a. poeg Ernst Ruubel, kellee peaaju purustatud ja Rüütli tän. nr. 28 elutsew Aleksander Teleschow, kellel teine wend Wladimir ühtlasi raskesti haawatud.

Raskesti haawata

on saanud Ülejõel, Jaani tän. nr. 10 elutsew Harald Andrei p. Raist 39 a. wana, naisemees. Wiimane on juhtumisi õnnetuse koha läheduses wiibinud ja paremast käest liikme purustamisega raskesti haawata saanud. Karja tän. nr. 3 elusew Kurt Artwedi poeg Theol, 17 a. wana, raskesti haawatud paremast jalast luu murdumisega. Uus-Elisabeti tän. nr. 31 elutsew Ferdinand Jüri p. Wiita, 14 a. wana, raskesti kõhust haawatud. Rüütli tän. nr. 14 elutsew, Nikolai Antoni p. Linnas, 11 a. wana, raskesti peast haawatud — peaajud wäljas. Rüütli tän. nr. 28 elutsew Wladimir Konstantini p. Teleschow, 11 a. wana, raskesti rinnust haawatud — wiimase wend sai silmapilkselt surma. Kuuldawasti on raskesti haawatute hulgas mõnegi seisukord lootuseta, misjugune asjaolu eilse õnnetuse weel kohutawamaks teeb.

Kergesti haawata

on saanud Alsa tän. nr. 26 elutsew poisikene Jakob Baum, kes ise linnahaigemajja on tulnud. Pääle selle on weel mõned kergelt haawatud kohalikkude arstide juures käinud. Sellega oleks siis surnute arw 3, raskesti haawatuid 5 ja kergesti haawatuid umbes sama palju.

Kurba pilti

pakkus linna haigemaja surnukamber, kuhu kolmele lauale asetatud 3 noore ohwri surnukehad. Jakobson ja Teleschow, kes kohe ära olid tuntud, on umbes 10 aastased poisikesed, ühelt neist jalad põlwini paljad ja üleni were ja mullaga määrdunud. Kolmandat ohwrit arwati esialgu kellegiks Tamburiks, kuid hiljem tunti temas ära IX. algkooli õpilane Ernst Ruubel. Õnnetuse ohwreid käis waatamas linna haigemajas kuni hilja õhtuni hulk inimesi.

Kelle süül tekkis õnnetus

sellekohta on kriminaal- ja kohtuwõimude poolt kõigewaljem uurimine käimas. Igatahes ei saa märkimata jätta ettewaatamatust, asjatundmatust ja lohakust nende poolt, kellede kompetentsi kuulub miinide hädaohutuks tegemine ja nende kõrwaldamine üldkäidawast kohast nagu sega sadamasild on, kus alati hulkade wiisi publikumi ja poisikesi liikumas. Üksi plahwatuse läbi saadud aineline kahju ulatab juba miljonitesse, kõnelemata neist, kes kas oma nooruse rumaluse wõi lihtsa juhtumise läbi pidid sulguma omad silmad igawesti elu ilusamal silmapilgul — nooruses!

Olgu eilne juhus weel kord hoiatuseks noortile, et nad ei läheneks sarnastele kardetawatele asjadele nagu miinid, ega hakkaks nende kallal hullama, ka siis mitte, kui wanemad ja asjatundjad oma veto nende hädaohutuse kohta on annud, nagu seda eilse õnnetuse puhul küllalt hästi nägime.

Kas aga käesolewal juhtumisel asjatundmise puudulikkuse wõi lihtsa lohakusega tegemist, selgitab muidugi lähem juurdlus. Kuid mõlemail korral ootab seltskond süüdlaste karistamist.

Ebaarsti Elise Gritsewits'i asi otsustatud prokurööri kätte anda.

Mäletawasti sünnitas omal ajal kõmu meie lehes ilmund sõnum pealkirja all „Nõidarst Taalis“. Nagu nüüd kuuleme, on tähendatud arsti tegutsemise kohta ka maakonnawalitsusele mitme isiku poolt kaebtusi tulnud, mille põhjal maakonnawalitsus politsei kaudu Elise Gritsewitsi tegewuse kohta juurdlust algas. Oma 29 aprilli koosolekul on maakonnawalitsus otsustanud kõike juurdlusmaterjaali prokuröörile tema äranägemise järele süüdlase wastutusele wõtmiseks esitada.

Inglise keele algõpetajate kursused Pärnus.

Haridusministeerium korraldab tänawu suwel Pärnus inglise keele algõpetajate kursused. Kursused on kolmesuwelised ja kestawad igal suwel kuusnädalat ja 30 tundi nädalas; kursuste lõpetajatelt nõutakse teadmisi inglise keeles keskkooli esimese wõõrkeele õppekawa ulatuses, peale selle foneetikat ja wõõrkeele õpetamise metoodikat; kursuste lõpetajad saawad inglise keele aineõpetaja (endise koduõpetaja) kutse ja õiguse aineks walitud keelt õpetada algkooli õppekawa ulatuses iganimelistes koolides. Kursustele wõetakse wastu õpetajaid, kui neil on algkooli õpetaja kutse ja keskkooli lõpetajad. Kursused on maksuta.

Käesolewal suwel awatakse Pärnus kaks inglise keele algõpetajate kursust:

1. Esimene kursus. Wastuwõtmiseksamil nõutakse kursusele astujalt teadmisi inglise keeles algkooli I wõõrkeele õppekawa ulatuses.

2. Teine kursus. Wastuwõtmiseksami nõuded eeldawad teadmisi inglis keeles umbes keskkoolide reaalharu õppekawa ulatuses.

Wastuwõtmiseksamid kursustele on 7. juulil, kell 9 e. l., Pärnu linna tütarlaste gümnaasiumi ruumides. Tegelik õppetöö kursustel algab järgmisel päewal. Soowiatwaldused kursustele astumiseks tuleb wõimalikult 1. juuniks saata Pärnu linna koolinõunik hra J. Estami nimele. Soowiatwalduses annab kursusele astuda soowija järgmised teated enese kohta: 1. ees- ja perekonnanimi, wanadus, aadress; 2. üld- ja kutseharidus; 3. senine pedagoogiline tegewus; 4. kus on waremalt inglise keelt õppinud; 5. kas wajab ühiskorterit.

Wastuwõtmiseksamite kawad on näha maakonna kooliwalitsuse kantseleis.

Tütarlaste majapidamise täiendus koolid.

Maakonna kooliwalitsus palub wallawalitsusi kaalumisele wõtta majapidamise täiendusklasside (-koolide) awamise wõimalust 1924 ja 1925 aastal.

Soowiatwaldused tulewad saata maak. kooliwalitsusele hiljemalt 15. maiks s. a.

Nende koolide tähtsus ja tarwidus on iseenesest nii selge, et nende soowitamine ülearune peaks olema.

Muidugi peatwad olema kooli jaoks wastawad ruumid, kas kooli juures ehk selle läheduses.

Haridusministeerium on annud mõnele maakonnale täiendusklasside sisseseadmiseks ühekordsi toetusraha 100.000 marka kooli peale.

Wõistluspakkumisel asuniku kudele müüdud ja ärawedamiseks hinnatud hoonete müügiaktid on kinnitatud

põllutööministeeriumi poolt järgmiste mõisate hoonete müügi kohta: Pustuski, Sindi, Uulu, Wasfrääma, Karksi ja Tauge, Abja ja Siitamäe asundustes, Audru-Saulepa endise wiinawabriku waremed, Audru-Lindi ja Audru-Kiwi.

Kinnitamata on jäetud ainult endise Uulu härrasmaja waremed, mis uuesti wõistluspakkumisele tulewad wähemate osadena.

Maakonnast.

Wõlla wald ei soomi postiagentuuri.

Wiimasel Wõlla wallanõukogu koosolekul oli arutusel postiagentuuri awamise küsimus Wõlla wallamajasse.

Wallanõukogu, asja läbikaaludes, otsustas postiagentuuri awamist mitte wajalikuks pidada, sest et selle awamine wallale mingit kasu ei too, kuna paljud walla asjade toimetamised, mis praeguse korra juures postitoojad linnas äratäidawad, postkontori awamisel ära jääks. Wallaametnikud peaks aga rahaliste ja teiste kinnitatud saadetiste järele linna sõitma.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja wannutatud adwokaat H. Kuusner.

Kino „IDEAL“
Eeskawa 5, 6 ja 7 mail s. a.
Ainukene omasarnane pilt sisu ja lawastuse poolest.
Anatol — naiste päästja.
Põnew sensatsiooniline draama 9 jaos, kuulsa kirjaniku Arthur Schnitzeli järele. Tore lawastus, toredad Pariisi tualetid. Kaastegelased paremad näitlejad: **Gloria Swenson, Wallas Reid, Agnessa Aires, Theodor Kosloff,** Bebi Daniels ja teised.
Kohutawad sfeenid kabarees. Fakiiri wäljaastumine. Hüpnoosi sfeenid jne. jne.
Peale selle: **Lõbus Ameerika naljapilt.**
Algus kell 6 õhtul. Mängib parem trio. Hinnad harilikud.

Balti Päästeseltsi Eesti Rannasõidu Liini
I klassi reisijate ja kaubaweo
A.-I. „GRENEN“
kapten Oengo
Wõtab Tallinnas kaupasid peale Pärnu ja sõidab Tallinnast wälja **neljapäewal, 8 mail s. a.**
Hans Diedr. Schmidt.

Maja müüa.
Küsida Alsa tän. nr. 1.

Eht tõugu
taksi kutsikad
on müüa. S.-Weski tän. nr. 6, hoowipeal. Kaur.

Halli ja walget seinapappi
soowitab mõõdukate hindadega
„Pärnu Postimehe“
raamatukaupl., Rüütli t. 51.

Pärnu Linatööstuse Aktsia Selts
Rääma tänaw nr. 37.
Lina ja takuketrus. Soowijatele wahetakse lõngu kohe linade wastu.
Kanepist köie-, ohja- ja **mitmesugused nöörid.**
Kalameestele kanepist tõrwatud ja tõrwamata selise nöörid ja mõrra lõngad.
Tsement katuse- ja seinakiwid.
Auruwärwimise wabrik
end. **K. Wichmann**
Wana-Pärnus, Tallinna-Posti tän. 6-8.
Wärwib riiet ja lõngu, uhub, pressib ja **käärib tuntud hääduses.** Töö kiire.

Trükitud A. Jansoni trükikojas.